

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
TAMARA ČAPETA
esitatud 17. märtsil 2022¹

Kohtuasi C-159/20

Euroopa Komisjon
versus

Taani Kuningriik

Liikmesriigi kohustuste täitmata jätmine – Põllumajandustoodete ja toidu päritolunimetuste ja geograafiliste tähiste kaitse – Määrus (EL) nr 1151/2012 – Artikli 1 lõige 1, artiklid 4 ja 13 – Kaitstud päritolunimetuse „feta“ kasutamine Taanis toodetud juustu kohta, mis on mõeldud kolmandatesse riikidesse eksportimiseks – ELL artikli 4 lõige 3 – Lojaalse koostöö põhimõte

I. Sissejuhatus

1. Jälle feta. Nii võib tutvustada käesolevat kohtuasja Euroopa Liidu õiguse üliõpilastele, kuna tegu on vähemalt neljanda osaga sellest, mida on nimetatud „feta saagaks“².
2. Käesolevas asjas palub Euroopa Komisjon, olles esitanud hagi ELTL artikli 258 alusel, Euroopa Kohtul tuvastada, et Taani Kuningriik on rikkunud oma kohustusi, mis tulenevad määruse nr 1151/2012³ artiklist 13, sellega, et ta ei ole ära hoidnud ega lõpetanud nimetuse „feta“ kasutamist juustu kohta, mis on toodetud Taanis kolmandatesse riikidesse eksportimiseks. Samuti väidab komisjon, et Taani Kuningriik on rikkunud lojaalse koostöö kohustust, mis tuleneb kas ELL artikli 4 lõikest 3 üksi või koostoimes määruse nr 1151/2012 artikli 1 lõigetega 1 ja 4.

¹ Algkeel: inglise.

² Vt sellega seoses O'Connor, B. ja Kireeva, I, „What's in a name? The „feta“ cheese saga“, *International Trade Law & Regulation*, 9. kd, 2003, lk 110.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. novembri 2012. aasta määrus (EL) nr 1151/2012 põllumajandustoodete ja toidu kvaliteedikavade kohta (ELT 2012, L 343, lk 1). Seda määrust on viimati muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. detsembri 2021. aasta määrusega (EL) 2021/2117, millega muudetakse määrust (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus, määrust (EL) nr 1151/2012 põllumajandustoodete ja toidu kvaliteedikavade kohta, määrust (EL) nr 251/2014 aromatiseeritud veinipõlvade määratlemise, kirjeldamise, esitlemise, märgistamise ja geograafiliste tähiste kaitse kohta ning määrust (EL) nr 228/2013, millega kehtestatakse põllumajanduse erimeetmed liidu äärepoolseimate piirkondade jaoks (ELT 2021, L 435, lk 262).

3. Feta on sellise juustu liik, mida valmistatakse traditsiooniliselt lambapiimast või lamba- ja kitsepiimast Kreeka eri piirkondades. Neile, kes soovivad feta kohta rohkem teada, viitan poeetilisele kirjeldusele, mis on pärit kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomerilt, kuna ma ise ei oleks osanud seda paremini sõnastada.⁴ Käesolevas asjas on oluline, et alates 2002. aastast on feta liidu õiguse kohaselt registreeritud kaitstud päritolunimetusena.⁵

4. Euroopa Liit on reguleerinud toodete kaitset nende geograafilise päritolu põhjal nii põllumajandustoodete ja toidu⁶ kui ka veinide,⁷ kangete alkoholsete jookide⁸ ja aromatiseeritud veinitoodete⁹ osas. Põllumajandustoodete ja toidu ning veinide kaitse põhineb mõistatel „kaitstud päritolunimetus“ ja „kaitstud geograafiline tähis“, kangete alkoholsete jookidega ja aromatiseeritud veinitoodetega seoses aga on kasutatud mõistet „geograafiline tähis“. Mõiste „kaitstud päritolunimetus“ tähistab toote kvaliteedi ja teatava geograafilise piirkonna vahelist erilist seost, mis on tugevam kui kaitstud geograafiline tähis, sest kõik tootmisetapid ja olulised koostisosad peavad olema pärit määratletud geograafilisest piirkonnast.¹⁰ Peale Kreekaga seotud kaitstud päritolunimetuse „feta“ võib näiteks tuua kaitstud päritolunimetused „Parmigiano Reggiano“ Itaalias, „Champagne“ Prantsusmaal ja „Paški sir“ Horvaatias, kui nimetada vaid mõnda.

5. Feta registreeriti kaitstud päritolunimetusena alles pärast rida kohtuasju, milles mitu liikmesriiki olid sellele vastu. „Feta saaga“ algas aga veel varem. Esimene kohtuasi oli seotud eelotsusetaotlusega, mis puudutas küsimust, kas liidu vaba liikumise eeskirjadega on kooskõlas Kreeka meetmed, mis takistavad Kreekas Taanist pärit feta nimetust kandva juustu turustamist. See eelotsusetaotlus võeti siiski tagasi, enne kui Euroopa Kohus sai otsuse teha.¹¹ Teine kohtuasi oli Taani Kuningriigi, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi tühistamishagi komisjoni määruse peale, millega 1996. aastal registreeriti feta kaitstud päritolunimetusena.¹² Euroopa Kohus rahuldab oma otsusega¹³ selle hagi, tühistades määruse põhjendusel, et komisjon ei olnud võtnud selle hindamisel, kas tegu on üldnimetusega, arvesse kõiki nõutavaid asjaolusid.¹⁴ Kolmandas kohtuasjas aga jättis Euroopa Kohus rahuldamata tühistamishagi, mille olid esitanud Taani Kuningriik ja Saksamaa Liitvabariik määruse nr 1829/2002 peale, millega komisjon oli kaitstud päritolunimetuse „feta“ pärast uut läbivaatamist uuesti registreerinud.¹⁵

⁴ Vt kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri ettepanek kohtuasjas *Canadane Cheese Trading ja Kouri* (C-317/95, EU:C:1997:311, punktid 9–19).

⁵ Vt komisjoni 14. oktoobri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1829/2002, millega muudetakse määruse (EÜ) nr 1107/96 lisa seoses nimetusega „feta“ (EÜT 2002, L 277, lk 10; ELT eriväljaanne 03/37, lk 195).

⁶ Vt käesoleva ettepaneku 3. joonealune märkus.

⁷ Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT 2013, L 347, lk 671). Seda määrust on viimati muudetud määrusega 2021/2117.

⁸ Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta määrus (EL) 2019/787, milles käsitletakse piiritusjookide määratlemist, kirjeldamist, esitlemist ja märgistamist, piiritusjookide nimetuste kasutamist muude toiduainete esitlemisel ja märgistamisel, piiritusjookide geograafiliste tähiste kaitset ning põllumajandusliku päritoluga etüülalkoholi ja destillaatide kasutamist alkoholsetes jookides ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 110/2008 (ELT 2019, L 130, lk 1).

⁹ Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta määrus (EL) nr 251/2014 aromatiseeritud veinitoodete määratlemise, kirjeldamise, esitlemise, märgistamise ja geograafiliste tähiste kaitse kohta ning nõukogu määruse (EMÜ) nr 1601/91 kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2014, L 84, lk 14). Seda määrust on viimati muudetud määrusega 2021/2117. Vt samuti käesoleva ettepaneku 28. joonealune märkus.

¹⁰ Vt määrus nr 1151/2012, artikli 5 lõiked 1 ja 2. Veinide kohta vt määrus nr 1308/2013, artikli 93 lõike 1 punktid a ja b.

¹¹ Vt Euroopa Kohtu presidendi 8. augusti 1997. aasta määrus *Canadane Cheese Trading ja Kouri* (C-317/95, EU:C:1997:393). Ent vt kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri ettepanek kohtuasjas *Canadane Cheese Trading ja Kouri* (C-317/95, EU:C:1997:311).

¹² Komisjoni 12. juuni 1996. aasta määrus (EÜ) nr 1107/96 geograafiliste tähiste ja päritolunimetuste registreerimise kohta nõukogu määruse (EMÜ) nr 2081/92 artiklis 17 sätestatud korras (EÜT 1996, L 148, lk 1; ELT eriväljaanne 03/19, lk 176), niivõrd kui selles registreeriti nimetus „feta“ kaitstud päritolunimetusena.

¹³ Vt 16. märtsi 1999. aasta kohtuotsus *Taani jt vs. komisjon* (C-289/96, C-293/96 ja C-299/96, EU:C:1999:141).

¹⁴ Vt 16. märtsi 1999. aasta kohtuotsus *Taani jt vs. komisjon* (C-289/96, C-293/96 ja C-299/96, EU:C:1999:141, punktid 81–103).

¹⁵ Vt 25. oktoobri 2005. aasta kohtuotsus *Saksamaa ja Taani vs. komisjon* (C-465/02 ja C-466/02, EU:C:2005:636).

6. Määruse nr 1151/2012 põhjal tähendab feta registreerimine kaitstud päritolunimetusena seda, et seda nimetust saab kasutada üksnes niisuguse juustu kohta, mis on pärit teatavast geograafilisest piirkonnast Kreekas ja vastab määruses nr 1829/2002 ette nähtud tootekirjeldusele.

7. Määruse nr 1151/2012 artikli 13 lõike 3 kohaselt peavad liikmesriigid võtma asjakohaseid meetmeid, et hoida ära või lõpetada registreeritud kaitstud päritolunimetuste ebaseaduslik kasutamine oma territooriumil. Komisjon, keda toetavad Kreeka Vabariik ja Küprose Vabariik, väidab, et Taani Kuningriik on seda kohustust rikkunud, kuna ta ei ole hoidnud ära ega lõpetanud nimetuse „feta“ kasutamist Taanis valmistatud juustu kohta, mis oli mõeldud kolmandatesse riikidesse eksportimiseks.

8. Taani Kuningriik ei eitagi, et ta ei hoia ära ega lõpeta oma territooriumil nimetuse „feta“ kasutamist tootjate poolt, kui nende tooted on mõeldud kolmandatesse riikidesse eksportimiseks. Küll aga on ta seisukohal, et määrus nr 1151/2012 on kohaldatav üksnes Euroopa Liidus müüdavate toodete kohta ega hõlma ekspordi kolmandatesse riikidesse. Seepärast ei kujuta nimetuse „feta“ kasutamine Taanis toodetud juustu kohta, mis on mõeldud ainult eksportimiseks kolmandate riikide turgudele, kus nimetus „feta“ ei ole rahvusvahelise kokkuleppe alusel kaitstud, endast määruse nr 1151/2012 rikkumist. Niisiis ei rikota sellega, kui nimetuse „feta“ kasutamist eksporditava juustu kohta ei hoita ära ega lõpetata, määruse nr 1151/2012 artikli 13 lõikes 3 sätestatud kohustust, sest niisugust kohustust sellest sättest ei tulene.

9. Sisuliselt käib käesolevas asjas peamine vaidlus poolte vahel selle üle, kas asjakohased liidu õigusnormid keelavad kasutada nimetust „feta“ kolmandatesse riikidesse eksporditavate toodete kohta, mida ei valmistata feta kui registreeritud kaitstud päritolunimetusega seotud tootekirjelduse kohaselt.

10. Selguse huvides olgu märgitud, et see vaidlus ei käi liidu pädevuse üle. Taani Kuningriik ei väida, et Euroopa Liit ei ole pädev võtma vastu õigusakte, mille eesmärk on keelata nimetuse „feta“ kasutamine eksporditavate toodete kohta. Ta väidab vaid seda, et praegu kehtivates õigusaktides ei ole liidu seadusandja otsustanud niisugust kasutamist keelata.

11. Seetõttu tuleb Euroopa Kohtul käesolevas asjas tõlgendada määruse nr 1151/2012 reguleerimisala ulatust. See eeldab arusaamist geograafiliste tähistete, täpsemalt aga kaitstud päritolunimetuste kaitse aluspõhjusest ja eesmärgist, mida liidu seadusandja on silmas pidanud. Käesolevas asjas on tulnud esile ka olulisi küsimusi, mis puudutavad ELL artikli 4 lõikes 3 sätestatud lojaalse koostöö põhimõtet liikmesriigi kohustuste rikkumise peale esitatud hagide kontekstis.

II. Õiguslik raamistik

12. Käesoleva asja lahendamiseks tuleb Euroopa Kohtul tõlgendada määrust nr 1151/2012. Selle artiklis 1 „Eesmärk“, mis kuulub I jaotisse („Üldsätted“), on sätestatud:

„1. Käesoleva määruse eesmärk on aidata põllumajandustoodete ja toidu tootjail teavitada ostjaid ja tarbijaid toodete omadustest ja nende toodete ja toidu põllumajandusliku tootmise viisidest, et seeläbi tagada:

a) ausad konkurentsitingimused neile põllumajandusettevõtjatele ja põllumajandustoodete ja toidu tootjatele, kelle toodetel ja toidul on omadusi ja tunnuseid, mis tõstavad toote väärtust;

- b) tarbijaile usaldusväärse teabe kättesaadavus selliste toodete kohta;
- c) intellektuaalomandi õigustest kinnipidamine ja
- d) siseturu terviklikkus.

Käesolevas määruses sätestatud meetmed on ette nähtud põllumajanduse ja töötlemise ning kvaliteettoodangut andvate põllumajandusliku tootmise süsteemide toetamiseks, aidates seeläbi saavutada maaelu arengu poliitika eesmärke.

[...]“.

13. Määruse nr 1151/2012 artiklis 4 „Eesmärk“, mis kuulub selle määruse II jaotisse („Kaitstud päritolunimetused ja geograafilised tähised“), on sätestatud:

„Kaitstud päritolunimetuste ja kaitstud geograafiliste tähiste kava eesmärk on aidata ühe geograafilise piirkonnaga seotud toodete tootjaid selle kaudu, et:

- a) kindlustada nende toodete kvaliteedi eest õiglane tasu;
- b) tagada liidu territooriumil nimetustele ühetaoline kaitse intellektuaalomandiõiguse vormis;
- c) anda tarbijatele selget teavet toote väärtust tõstvate omaduste kohta.“

14. Määruse nr 1151/2012 artikli 13 „Kaitse“, mis kuulub samuti selle määruse II jaotisse, asjasse puutuval ajal kehtinud redaktsioonis¹⁶ on sätestatud:

„1. Registreeritud nimetusi kaitstakse:

- a) nende otsese või kaudse kaubanduslikul eesmärgil kasutamise eest registreerimisega hõlmamata toodete puhul, kui need tooted on võrreldavad asjaomase nimetuse all registreeritud toodetega või kui nende puhul kasutatakse ära, nõrgestatakse või kahjustatakse kaitstud nimetuse mainet, sealhulgas juhtudel, kui neid tooteid kasutatakse koostisainetena;
- b) väärkasutuse, jäljendamise või seoste loomise eest ka siis, kui toodete või teenuste tegelik päritolu on näidatud või kui kaitstud nimetus on tõlgitud või sellele on lisatud väljend „stiil“, „liik“, „meetod“, „toodetud nagu“, „imitatsioon“ või muu samalaadne väljend, sealhulgas juhtudel, kui neid tooteid kasutatakse koostisainetena;
- c) toote lähtekohta, päritolu, laadi või olulisi omadusi käsitlevate muude valede või eksitavate märgete eest, mida kasutatakse asjaomase toote sise- või välispakendil, reklaammaterjalides ja asjaomase tootega seotud dokumentides, ning selliste pakendite kasutamise eest, mis võivad jätta vale mulje toote päritolust;
- d) mis tahes muu tegevuse eest, mis võib tarbijat eksitada toote tegeliku päritolu osas.

¹⁶ Määrust nr 1151/2012 muudeti määrusega 2021/2117. Muu hulgas tehti sellega muudatusi määruse nr 1151/2012 artikli 13 teksti, need aga ei ole käesoleva asja seisukohast siiski olulised.

Kui kaitstud päritolunimetus või kaitstud geograafiline tähis sisaldab sellise toote nimetust, mida peetakse üldnimetuseks, ei ole selle üldnimetuse kasutamine vastuolus esimese lõigu punktidega a või b.

2. Kaitstud päritolunimetus ega kaitstud geograafiline tähis ei muutu üldnimetuseks.

3. Liikmesriigid võtavad asjakohaseid haldus- ja kohtumeetmeid, et hoida ära või lõpetada asjaomases liikmesriigis toodetava või turustatava kaitstud päritolunimetus ja kaitstud geograafilise tähise lõikes 1 osutatud ebaseaduslik kasutamine.

[...]“.

III. Kohtueelne menetlus

15. Pärast seda, kui Kreeka ametiasutused olid esitanud kaebused, saatis komisjon 26. jaanuaril 2018 Taani Kuningriigile ELTL artikli 258 kohaselt märgukirja, milles ta märkis oma seisukoha, et kuna Taani ei ole hoidnud ära ega lõpetanud Taani tootjate poolt nimetust „feta“ kandva juustu ekspordi kolmandatesse riikidesse, olgugi et see juust ei vasta määruses nr 1829/2002 ette nähtud feta tootekirjeldusele, on Taani rikkunud liidu õigust, nimelt ELL artiklit 4 ja määruse nr 1151/2012 artiklit 13.

16. Taani Kuningriik vastas sellele märgukirjale 21. märtsil 2018 ja vaidles komisjoni argumentidele vastu.

17. Komisjon saatis 25. jaanuaril 2019 Taani Kuningriigile põhjendatud arvamuse, paludes tal lõpetada väidetavad ELL artikli 4 lõike 3 ja määruse nr 1151/2012 artikli 13 rikkumised kahe kuu jooksul alates selle põhjendatud arvamuse saamisest.

18. Taani Kuningriik vastas põhjendatud arvamusele 22. märtsil 2019 ja jäi kindlaks oma seisukohale, et väited rikkumiste kohta ei ole põhjendatud.

IV. Menetlus Euroopa Kohtus

19. Komisjon esitas 8. aprillil 2020 Euroopa Kohtule ELTL artikli 258 alusel hagi. Ta palub Euroopa Kohtul:

1) tuvastada, et kuna Taani Kuningriik ei ole hoidnud ära ega lõpetanud registreeritud nimetuse „feta“ kasutamist Taani tootjate poolt tähistamiseks juustu, mis ei vasta tootekirjeldusele määruses nr 1829/2002, on ta rikkunud määruse nr 1151/2012 artiklist 13 tulenevaid kohustusi;

2) tuvastada, et kuna Taani Kuningriik on lubanud Taani tootjatel toota ja müüa feta jäljendusi, on ta rikkunud oma kohustusi, mis tulenevad ELL artikli 4 lõikest 3 koosmõjus määruse nr 1151/2012 artikli 1 lõikega 1 ja artikliga 4; ning

3) mõista kohtukulud välja Taani Kuningriigilt.

20. Kostja vastuses, mis on esitatud 6. oktoobril 2020, palub Taani Kuningriik Euroopa Kohtul:

1) jätta käesolev hagi tervikuna põhjendamatus tõttu rahuldamata ja

2) mõista kohtukulud välja komisjonilt.

21. Komisjon ja Taani Kuningriik esitasid ka repliigi ja vasturepliigi vastavalt 1. detsembril 2020 ja 29. jaanuaril 2021.

22. Euroopa Kohtu president andis 8. ja 18. septembri 2020. aasta määrusega Kreeka Vabariigile ja Küprose Vabariigile loa astuda käesolevas asjas komisjoni nõuete toetuseks menetlusse.

23. Kohtuistungit ei taotletud ega peetud. Euroopa Kohus esitas komisjonile, Taani Kuningriigile, Kreeka Vabariigile ja Küprose Vabariigile Euroopa Kohtu kodukorra artikli 61 lõike 1 alusel küsimused kirjaliku vastuse saamiseks. Kõik nimetatud menetlusosalised andsid nendele küsimustele õigel ajal kirjalikud vastused.

V. Analüüs

A. *Esimene etteheide, mille kohaselt on rikutud määruse nr 1151/2012 artiklit 13*

24. Kõigepealt tuleb tähele panna, et määrus nr 1151/2012 ei sisalda sätet, milles oleks sõnaselgelt märgitud, et see on kohaldatav kolmandatesse riikidesse ekspordimise suhtes. Seetõttu ei ole ilmne, kas seda määrust saab tõlgendada niisugusele ekspordile kohaldatavana või mitte. Eraldiseisvatena ja ilma et see piiraks minu järgnevat analüüsi, näivad komisjoni ja Taani Kuningriigi seisukohad selles küsimuses mulle ühtviisi mõistlikud. Seega on võimalik tõlgendada määruse nr 1151/2012 artikli 13 lõiget 3 kahel viisil.

25. Need kaks vastanduvat arusaama määrusest nr 1151/2012 näivad tulenevat erinevast tõlgendusraamistikust.

1. *Tõlgendusraamistikud*

26. Kirjeldaksin komisjoni vaatenurka nii, et selles toonitatakse intellektuaalomandi kaitse tähtsust ja kaitstud päritolunimetusi peetakse kohalike kogukondade väärtuste toetamiseks vajalikuks. Viitan sellele vaatenurgale kui intellektuaalomandist lähtuvale tõlgendusraamistikule.

27. Taani Kuningriik aga lähtub oma arusaamas määrusest nr 1151/2012 kaubanduse liberaliseerimise perspektiivist. Minu arusaama kohaselt tugineb see tõlgendusraamistik loogikale, et kaubandus on põhimõtteliselt hea ja seepärast ei tohiks seda takistada. Kaubandustõkkeid võib lubada, kuid neid tuleb näha kui erandit, mitte kui reeglit. Viitan sellele vaatenurgale kui kaubanduse liberaliseerimisest lähtuvale tõlgendusraamistikule.

28. Vaevalt on Taani seisukoht üllatav. Nimelt on feta nimetust kandvat juustu Taanis toodetud ja eksporditud alates 1960. aastatest.¹⁷ See eelnes feta registreerimisele kaitstud päritolunimetusena 2002. aastal. Näib koguni, et stiimul ekspordida juustu nimetusega „feta“ oli olemas liidu eksporditoetuste tulemusel.¹⁸ Erinevalt „fetast“, mida kaitseb tänapäeval kaitstud päritolunimetus, valmistatakse „Taani fetat“ lehmapiimast, kasutades teistsuguseid

¹⁷ Vt määrus nr 1829/2002, põhjendus 11.

¹⁸ Vt määrus nr 1829/2002, põhjendus 32.

valmistusviise. Taani tootjad ja teised „ebahtsa feta“ – kasutan selle kohta niisugust nimetust – tootjad konkureerivad ehtsa feta tootjatega kolmandate riikide turgudel, kus nimetus „feta“ ei ole kaitstud.

29. Nimetatud kaks erinevat tõlgendusvaatenurka annavad ainest eri argumentideks, mida komisjon ja Taani Kuningriik on käesolevas asjas esitanud, ja viivad lahkarvamuseni selle üle, mida käesolev kohtuasi õigupoolest käsitleb.

30. Taani Kuningriigi jaoks käib vaidlus liidu seadusandja kavatsuse üle, mis Taani sõnul ei olnud määruse nr 1151/2012 vastuvõtmise ajal hoida ära „ebahtsa feta“ ekspordi kolmandatesse riikidesse. Seepärast ei saa käsitada seda määrust nii, et see keelab Taani (või teistel) „ebahtsa feta“ tootjatel konkureerida sobivatel rahvusvahelistel turgudel (nendel, kus feta ei ole kaitstud). Sel põhjendusel on Taani Kuningriik seisukohal, et tal ei olnud kohustust niisugust ekspordi ära hoida.

31. Komisjoni jaoks, keda toetavad Kreeka Vabariik ja Küprose Vabariik menetlusse astujatena, käib vaidlus selle üle, et Taani tootjad on ebaseaduslikult kasutanud nimetust „feta“. Nende vaatenurgast ei ole toote sihtkoht väidetava rikkumise tuvastamisel oluline.

32. Menetlusosalised on põhjendanud oma seisukohti tavapäraste argumentidega, mis põhinevad vaidlusaluse õigusakti sõnastusel, kontekstil, eesmärkidel ja kujunemislool, võttes arvesse Euroopa Kohtu praktikas kasutatud lähenemisviisi.¹⁹ Demonstreerin järgmiseks, et kummagi poole tõlgendusraamistikus käsitletuna näivad need argumendid nende poolte jaoks veenvad või vähemalt suuresti veenvad. Põhjus on selles, et kumbki pool on valinud need argumendid, mis tema tõlgendusraamistikku kõige paremini sobivad.

33. Seetõttu tuleb Euroopa Kohtul käesolevas asjas minu arvates mitte kaaluda argumente ja nende vahel valida, vaid valida kahe tõlgendusraamistikku vahel. See raamistik, mis Euroopa Kohtu arvates paremini sobib²⁰ põhimõtetega, millel rajaneb päritolunimetuste kaitse, on raamistik, mille argumendid peavad jääma peale.

34. Kuna pooled on kasutanud oma argumente eri tõlgendusraamistikutes, ei ole need argumendid alati teineteist „kõnetanud“. Siiski on üks või teine pool kohati esitanud argumente ka teise poole kasutatud tõlgendusraamistikus. Võtan kokku poolte kõige asjakohasemad argumendid, süstematiseerides need tavapärastesse kategooriatesse, mis on seotud sõnastuse, konteksti, eesmärkide ja seadusandliku kujunemislooga, samuti Euroopa Kohtu praktikaga.²¹ Seejärel esitan oma seisukoha küsimuses, millist vaatenurka Euroopa Kohus peaks eelistama, ja selgitan, miks.

35. Hoiatades, et annan järgneva kohta juba ette mõista, märgin kohe algul, et minu eelistus kuulub sellele tõlgendusraamistikule, mida pooldavad komisjon ja menetlusse astujad. Sellepärast teen Euroopa Kohtule ettepaneku nõustuda komisjoni väitega, et Taani Kuningriik on jätnud täitmata oma kohustused, mis tulenevad määruse nr 1151/2012 artiklist 13.

¹⁹ Vt sellega seoses 2. mai 2019. aasta kohtuotsus Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:344, punkt 16).

²⁰ Vt sellega seoses Dworkin, R., *Law's Empire*, Harvard University Press, Cambridge, 1986. Kuigi ma olen skeptiline Dworkini ettepaneku suhtes, mis puudutab ühe õige õigusliku vastuse olemasolu, veenab mind tema idee, et parima sobivuse otsing on üks põhimõtteid, millest kohtunikud peaksid juhinduma.

²¹ Pean vajalikuks selgitada, et mõni argument võiks liigitada rohkem kui ühte kategooriasse. Lihtsustamise huvides olen paigutanud need argumendid sellesse kategooriasse, mis on minu arusaama järgi kõige asjakohasem.

2. Poolte argumentide süstematiseerimine ja hindamine

a) Sõnastusel põhinevad argumendid

36. Komisjon tugineb määruse nr 1151/2012 artikli 13 lõike 1 sõnastusele, milles on ette nähtud registreeritud nimetuste kaitse „*otsese või kaudse*“²² kasutamise eest. Samuti tugineb ta artikli 13 lõike 3 sõnastusele, millest nähtuvalt tekivad liikmesriikide kohustused juhul, kui registreeritud nimetust kasutatakse „*asjaomases liikmesriigis toodetava või turustatava*“ toote kohta.²³ Komisjoni arvates selgub nendest sätetest, et liikmesriigid peavad tagama kaitse registreeritud nimetuste, nagu on kaitstud päritolunimetused, kasutamise eest kahte liiki olukordades: esiteks juhul, kui tooted, mille kohta kasutatakse selliseid nimetusi, on toodetud nende territooriumil, ja teiseks juhul, kui nende territooriumil turustatakse teistest liikmesriikidest või kolmandatest riikidest pärit tooteid, mille kohta ebaseaduslikult kasutatakse registreeritud nimetust.

37. Taani Kuningriik ei pea määruse nr 1151/2012 artikli 13 lõiget 3 sama selgeks kui komisjon. Tema väitel ei ole see, et nimetatud säte käsitleb „*asjaomases liikmesriigis toodetava[id] või turustatava[id]*“ tooteid, iseenesest piisav selleks, et määrata selle määruse reguleerimisala. Ebaseadusliku kasutamise esinemine, mis tuleb selle sätte kohaselt ära hoida, oleneb sellest, kas juust on mõeldud turustamiseks siseturul või ekspordamiseks kolmandatesse riikidesse. Taani Kuningriik on komisjoniga nõus, et kaitse tuleb anda juba tootmise hetkel, kuid üksnes siis, kui kaitstud päritolunimetusena registreeritud nimetust kasutatakse sel hetkel ebaseaduslikult. Registreeritud nimetuste kasutamine toodetel, mis on mõeldud kolmandatesse riikidesse ekspordamiseks, ei ole aga ebaseaduslik. Seetõttu ei ole ka kohustust hoida ära nimetuse „*feta*“ kasutamine juustu kohta, mis toodetakse Taanis, kuid on mõeldud kolmandatesse riikidesse ekspordamiseks. Kui liidu seadusandja kavatsus oleks olnud hõlmata määrusesse nr 1151/2012 ka ekspord kolmandatesse riikidesse, oleks ta pidanud seda sõnaselgelt täpsustama.

38. Kaubanduse liberaliseerimisest lähtuvas tõlgendusraamistikus on selline argument veenev. Sellise nimetuse keelamine, mille all eksporditavat toodet turustatakse, kujutab endast kaubandustõket.²⁴ Seepärast võib nõustuda, et kaubanduse liberaliseerimisest lähtuvas tõlgendusraamistikus ei saa niisugust tõket ette näha vihjamisi, vaid see peab olema sõnaselgelt ette nähtud, ning selleks, et olla õiguspärane, peab see olema ka põhjendatud ja proportsionaalne. Taani Kuningriik põhjendab oma argumenti, mille kohaselt peab ekspord kolmandatesse riikidesse olema sõnaselgelt nimetatud, õiguskindluse põhimõttega. Ta väidab, et võttes arvesse tagajärgi nendele, kes ekspordivad juustu nimetuse „*feta*“ all, peab niisuguse ekspordimise keeld olema määruse nr 1151/2012 sätete põhjal selge.

39. Püüdes käsitleda selliseid argumente kaubanduse liberaliseerimisest lähtuvas tõlgendusraamistikus, väidab komisjon, et tema tõlgendus, mille kohaselt tuleb nimetuse „*feta*“ kasutamine ära hoida ka juhul, kui toode on mõeldud kolmandatesse riikidesse ekspordamiseks, ei kujuta endast ekspordikeeldu, sest Taani tootjad saavad jätkuvalt seda juustu ekspordida; nad

²² Kohtujuristi kursiiv.

²³ Kohtujuristi kursiiv.

²⁴ Esimeses feta kohta käivas kohtuasjas, mis puudutas Kreeka meetmeid, mis takistasid Taanist pärit feta nimetust kandva juustu turustamist, asus kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomer seisukohale, et niisugune meede kujutab endast kaupade vaba liikumise takistust, mistõttu kohalduvad sellele liidu eeskirjad, mis keelavad impordi suhtes samaväärset mõju avaldavad meetmed (nüüd ELTL artikkel 34). Kohtujurist arvas siiski, et niisugused meetmed, olgugi et need on kaubandustõke, on põhjendatavad tööstus- ja kaubandusomandi kaitsega. Vt käesoleva ettepaneku 11. joonealune märkus.

lihtsalt ei saa kasutada selle kohta nimetust „feta“. Ent isegi kui tegu ei ole ekspordikeeluga, on selle nimetuse kasutamise keelamine siiski eksporditõke. Seetõttu ei ole komisjoni argument kaubanduse liberaliseerimisest lähtuva tõlgendusraamistiku vaatenurgast veenev.

40. Omaenda tõlgendusraamistikust lähtuvalt vastates aga iseloomustab komisjon seda, et Taani Kuningriik arvab välja ekspordi kolmandatesse riikidesse, kui katset seada sisse erand määruse nr 1151/2012 sõnastusest. Intellektuaalomandist lähtuva tõlgendusraamistiku vaatenurgast on selge, et see sõnastus keelab igasuguse kaitstud päritolunimetustena registreeritud nimetuste kasutamise. Seetõttu näib kolmandatesse riikidesse eksportimise sõnaselge väljaarvamine sellest vaatenurgast liigne.

b) Kontekstil põhinevad argumendid

41. Euroopa Kohtu praktika kohaselt hõlmab liidu õiguse sätte üldise ülesehituse ja konteksti hindamine muu hulgas sama õigusakti teisi sätteid ja muid õigusakte, mis on kõnealuse õigusaktiga mingil olulisel moel seotud.²⁵ Mõlemad pooled tuginevad oma seisukohti põhjendades teistele määruse nr 1151/2012 sätetele, samuti teistele nendega seotud liidu õigusaktidele.

42. Muu hulgas väidab Taani Kuningriik, et kui määrus nr 1151/2012 on ise seotud ekspordiga, on liigsed selle määruse põhjendused 20 ja 27, milles on viidatud vajadusele mehhanismide järele, mis kaitseksid liidu päritolunimetusi rahvusvahelisel tasandil Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) kaudu ja kirjutades alla kahe- või mitmepoolsetele rahvusvahelistele kokkulepetele.²⁶ Komisjon seevastu on arvamusel, et neidsamu põhjendusi ei saa tõlgendada nii, et rahvusvahelisi kokkuleppeid on vaja tagamaks, et liidu tootjad ei riiva liidu jõupingutusi kaitsta kaitstud päritolunimetusi rahvusvahelisel tasandil. Niisuguseid kokkuleppeid on vaja selleks, et kaitsta liidu kaitstud päritolunimetustega toodete tootjaid ebaehtsate toodete eest, mida turustavad välismaistel turgudel välismaised tootjad. See, kuidas Taani Kuningriik neid põhjendusi tõlgendab, on komisjoni sõnul vastuolus nende põhjenduste eesmärgiga ja ajendab liikmesriike neid kokkuleppeid riivama.

43. Küprose Vabariik, kes toetab komisjoni intellektuaalomandist lähtuvas tõlgendusraamistikus, viitab määruse nr 1151/2012 artikli 13 lõikele 2. Selles on sätestatud, et kaitstud päritolunimetused ei muutu üldnimetuseks. Küprose Vabariik märgib, et see säte ei piirdu vaid liidu territooriumiga.

44. Laiemat konteksti silmas pidades tugineb Taani Kuningriik teistele liidu meetmetele, mis on seotud päritolunimetuste ja geograafiliste tähistega veinide, kangete alkoholsete jookide ja aromatiseeritud veinitoodete osas. Ta juhib tähelepanu, et need meetmed sisaldavad sätteid, milles on otseselt viidatud kolmandatesse riikidesse eksportimisele.²⁷ Seega soovis liidu seadusandja määruses nr 1151/2012 niisugust sõnaselget viidet ära jättes ilmselgelt mitte hõlmata

²⁵ Vt nt 2. mai 2019. aasta kohtuotsus Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:344, punktid 23–28).

²⁶ Määruse nr 1151/2012 põhjenduse 20 asjakohases osas on märgitud: „Tuleks ette näha, et päritolunimetused ja geograafilised tähised töötatakse välja liidu tasandil ning edendatakse mehhanismide loomist nende kaitseks kolmandates riikides Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) raamistikus või mitme- ja kahepoolsete lepingutega, panustades seeläbi toodete kvaliteedi ja nende tootmisviisi tunnustamise kui täiendavat väärtust andvasse tegurisse.“ Peale selle on määruse nr 1151/2012 põhjenduses 27 märgitud, et liit „peab oma kaubanduspartneritega läbirääkimisi rahvusvaheliste lepingute üle, sealhulgas päritolunimetuste ja geograafiliste tähistega kaitsmist käsitlevate lepingute üle“ ning et nimetuste kaitsmise ja nende kasutamise viiside kontrollimiseks võib nimetused kanda kaitstud päritolunimetuste ja kaitstud geograafiliste tähistega registreerida.

²⁷ Veinide osas vt määrus nr 1308/2013, eelkõige artikkel 89, artikli 119 lõige 1 ja artikli 122 lõige 4. Kangete alkoholsete jookide osas vt määrus 2019/787, artikli 1 lõige 2 ja põhjendus 7. Aromatiseeritud veinitoodete osas vt määrus nr 251/2014, artikli 1 lõige 3 ja põhjendus 6.

selle määruse reguleerimisalasse ekspordi kolmandatest riikidest. Komisjoni ja menetlusse astujate sõnul aga saab niisuguse ekspordi otsest nimetamist nendes õigusaktides seletada nende õigusaktide laiema kohaldamisalaga. Erinevalt määrusest nr 1151/2012 hõlmavad need ka toodetega seotud nõudeid. Samuti ei ole viiteid ekspordile kolmandatesse riikidesse asjakohastes jagudes, mis käsitlevad geograafilisi tähiseid.²⁸ Järelikult ei saa seda, et nendes õigusaktides on ekspordi kolmandatesse riikidesse sõnaselgelt nimetatud, kasutada argumendina, et selle nimetamata jätmine määruses nr 1151/2012 tähendab, et see määrus ei ole niisuguse ekspordi suhtes kohaldatav.

45. Intellektuaalomandist lähtuvasse tõlgendusraamistikku astudes väidab Taani Kuningriik, et teised liidu meetmed intellektuaalomandiõiguste valdkonnas sisaldavad otseseid sätteid kolmandatesse riikidesse eksportimise kohta.²⁹ Kui määrust nr 1151/2012 tuleb kohaldada ekspordile kolmandatesse riikidesse, oleks tulnud seda seal ka mainida.

46. Laiemas kontekstis tugineb komisjon määrusele nr 608/2013,³⁰ milles on ette nähtud ühetaoline intellektuaalomandiõiguste (sealhulgas kaitstud päritolunimetuste kaitse) tolliprotseduurides, sealhulgas juhul, kui tooted on ette nähtud ekspordiks kolmandatesse riikidesse. Selle määruse kohaselt võivad tolliasutused näiteks hävitada intellektuaalomandiõigusi rikkuva kauba. See hõlmab ekspordiks mõeldud ebaehtsate kaitstud päritolunimetustega tähistatud kaupa, mis argumendina toetab keeldu, mille kohaselt ei tohi kasutada registreeritud nimetusi liidus valmistatud ja kolmandatesse riikidesse eksportimiseks mõeldud toodetel.

c) Eesmärkidel põhinevad argumendid

47. Igal liidu õigusaktil on – või vähemalt võib seda käsitada nii, et sellel on – mitu eesmärki. Määruse nr 1151/2012 artikli 1 lõikes 1 ja artiklis 4 on loetletud mitu eesmärki. Nii on pooled eri tõlgendusraamistikust lähtudes toonitanud selle määrusega taotletavaid eesmärke, mis on seotud kas tarbijakaitse või intellektuaalomandi kaitsega.

48. Taani Kuningriik asetab rõhu eesmärgile tagada tarbijate nõuetekohane teavitamine. Selleks tugineb ta määruse nr 1151/2012 artikli 1 lõikele 1, milles on sätestatud, et üks selle määruse eesmärke on aidata tootjail teavitada tarbijaid toodete omadustest. Koostoimes määruse nr 1151/2012 põhjendustega 2, 29 ja 40³¹ on Taani Kuningriigi sõnul selge, et selles määruses on

²⁸ Veinide kohta vt määrus nr 1308/2013, artiklid 93–111. Kangete alkohoolsete jookide kohta vt määrus 2019/787, artiklid 21–42. Aromatiseeritud veinitoodete osas paigutati selliste toodete geograafiliste tähistega seotud sätteid määruses 2021/2117 kehtestatud muudatustega määruse nr 1151/2012 kohaldamisalasse (vt määrus 2021/2117, artikkel 3 ja põhjendus 77). Määruse nr 251/2014 sätteid käsitlevad nüüd ainult aromatiseeritud veinitoodete määramist, kirjeldamist, esitlemist ja märgistamist ning viiteid kolmandatesse riikidesse eksportimisele ei ole muudetud.

²⁹ Nagu on märkinud Taani Kuningriik, kuuluvad niisuguste meetmete hulka nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määrus (EÜ) nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta (EÜT 2002, L 3, lk 1; ELT eriväljaanne 13/27, lk 142), artikli 19 lõige 1; Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/2436 kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT 2015, L 336, lk 1), artikli 10 lõike 3 punkt c, artikli 11 punkt b ja artikli 16 lõike 5 punkt b; Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2017. aasta määrus (EL) 2017/1001 Euroopa Liidu kaubamärgi kohta (ELT 2017, L 154, lk 1), artikli 9 lõike 3 punkt c, artikli 10 punkt b ja artikli 18 lõike 1 punkt b.

³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 608/2013, mis käsitleb intellektuaalomandi õiguskaitse tagamist tollis ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1383/2003 (ELT 2013, L 181, lk 15).

³¹ Määruse nr 1151/2012 põhjenduses 2 on märgitud: „Liidu kodanikud ja tarbijad ootavad aina paremat kvaliteeti ning suureneb ka traditsiooniliste toodete nõudlus. Samuti on nad huvitatud liidu põllumajandustootmise mitmekesisuse säilimisest. See tekitab nõudluse teatavate kindlate omadustega, eelkõige selge geograafilise päritoluga põllumajandustoodete ja toidu järele.“ Sama määruse põhjenduse 29 asjakohases osas on märgitud: „Registrisse kantud nimetused peaksid olema kaitstud, eesmärgiga tagada, et neid kasutataks ausalt ja et vältida tarbijate eksitamise võimalusi.“ Peale selle on põhjenduses 40 märgitud: „Selleks et vältida registreeritud nimetuste väärkasutamist või tavasid, mis võivad tarbijaid eksitada, peaks registreeritud nimetuste kasutamiseks olema reserveeritud.“

peetud silmas tarbijaid siseturul. Kuna väljaspool liitu turustatavad tooted ei anna tootealast teavet tarbijatele siseturul, ei aita määruse nr 1151/2012 tõlgendamine nii, et see viitab ekspordile kolmandatesse riikidesse, kaasa selle eesmärgi saavutamisele.

49. Komisjon ei nõustu sellega, et määruse nr 1151/2012 ainus või peamine eesmärk on kaitsta liidu tarbijaid. Vastupidi, komisjon väidab, et üks kõige tähtsamaid määruse nr 1151/2012 eesmärke on kaitsta kaitstud päritolunimetustel põhinevate intellektuaalomandiõiguste omajaid. Nende õigused on kaitstud vaid siis, kui määrust nr 1151/2012 tõlgendatakse nii, et see on kohaldatav ka kolmandatesse riikidesse ekspordimise suhtes. Niisuguse kaitse eesmärk on tagada kaitstud päritolunimetusega toodete tootjatele aus konkurents. See on kooskõlas ühise põllumajanduspoliitika eesmärkidega „kindlustada põllumajandusega tegeleva rahvastikuosa rahuldav elatustase, eelkõige põllumajandusega tegelevate inimeste isikutulu suurendamise teel“, nagu on ette nähtud ELTL artiklis 39. Komisjon juhib tähelepanu, et määruse nr 1151/2012 õiguslik alus on koos ELTL artikliga 118, mis puudutab intellektuaalomandiõigusi, ka ELTL artikli 43 lõige 2, milles on ette nähtud liidu pädevus võtta meetmeid ühise põllumajanduspoliitika eesmärkide saavutamiseks.

50. Peale selle tugineb Taani Kuningriik veel ka määruse nr 1151/2012 artikli 1 lõike 1 punktile d, mille kohaselt on üks selle määruse eesmärke siseturu terviklikkus. Ta käsitleb seda sätet nii, et määrus nr 1151/2012 käsitleb siseturgu, mitte kolmandate riikide turgusid. Komisjon on niisugustele argumentidele vastates märkinud, et õigupoolest ohustab liidus registreeritud kaitstud päritolunimetuste ebaseaduslik kasutamine kolmandate riikide turgudel eesmärki kaitsta siseturu terviklikkust.

d) Seadusandlikul kujunemislööl põhinevad argumendid

51. Taani Kuningriik väidab, et parlament tegi seadusandliku menetluse käigus ettepaneku lisada algul kavandatud määruse nr 1151/2012³² artikli 13 lõikesse 3 veel üks lõik. Väljapakutud lõik oli järgmine: „Et liidus ei turustataks *ega eksporditaks kolmandatesse riikidesse tooteid*, mis ei ole märgistatud kooskõlas käesoleva määrusega, antakse komisjonile volitused võtta artikli 53 kohaselt vastu delegeeritud õigusaktid, et määratleda liikmesriikide sellekohased rakendatavad meetmed.“³³ See muudatusettepanek aga määruse nr 1151/2012 lõppredaktsiooni ei jõudnud. Kuna liidu seadusandja kaalus ekspordi kolmandatesse riikidesse, kuid ei hõlmanud seda lõppredaktsiooni teksti, järeldab Taani Kuningriik, et niisugune ekspord selle määruse reguleerimisalasse ei kuulu.

52. Komisjon selgitab, et nimetatud muudatusettepanek ei jõudnud määruse nr 1151/2012 lõppredaktsiooni mitte seetõttu, et seal oli mainitud ekspordi, vaid seetõttu, et seal oli tehtud ettepanek volituste delegeerimiseks komisjonile.

³² Vt Euroopa Komisjoni 10. detsembri 2010. aasta ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus põllumajandustoodete kvaliteedikavade kohta, KOM(2010) 733 lõplik. Algul välja pakutud artikli 13 lõige 3 oli sõnastatud selles ettepanekus järgmiselt: „Eeskätt artikli 42 punktis a osutatud tootjarühmade taotlusel võtavad liikmesriigid vajalikke haldus- ja kohtumeetmeid, et hoida ära ja lõpetada kaitstud päritolunimetuse ja kaitstud geograafilise tähise lõikes 1 osutatud ebaseaduslik kasutamine.“

³³ Vt Euroopa Parlamendi 12. juuli 2011. aasta raport: Ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus põllumajandustoodete kvaliteedikavade kohta, Euroopa Parlamendi õigusloomega seotud resolutsiooni projekt, A7-0266/2011, muudatusettepanek 55. Kohtujuristi kursiiv.

53. Samuti tugineb Taani Kuningriik Regioonide Komitee arvamusele komisjoni ettepaneku kohta.³⁴ Üks selle jagu on pühendatud poliitilistele soovitudele seoses „[k]valiteedi kaitsmi[s]e ja edendamise[sega] rahvusvahelises kaubavahetuses“. Selles kontekstis soovitas Regioonide Komitee „kehtestada täpsed meetmed selleks, et vältida selliste toodete turustamist ELis või nende eksporti EList välja, mille nimetused ei vasta ELi põllumajandustoodete suhtes kohaldatavat kvaliteeti käsitlevatele õigusaktidele“.³⁵ Taani Kuningriik järeldab sellest, et määruse nr 1151/2012 lõplik tekst ekspordile viitavat sõnastust ei sisaldanud, seda, et liidu seadusandja otsustas mitte hõlmata määruse nr 1151/2012 reguleerimisalasse eksporti kolmandatesse riikidesse. Komisjon aga selgitab, et selles määruse nr 1151/2012 artikli 13 lõike 3 muudatusettepanekus peeti õigupoolest silmas liikmesriikide kohustust hoida ära või lõpetada „asjaomases liikmesriigis toodetava või turustatava“ kaitstud päritolunimetuse ja kaitstud geograafilise tähise ebaseaduslik kasutamine. Seetõttu ei saa sellest Regioonide Komitee arvamuse punktist järeldada, et määrus nr 1151/2012 ei olnud mõeldud hõlmama eksporti kolmandatesse riikidesse.

e) Euroopa Kohtu praktikal põhinevad argumendid

54. Taani Kuningriik tugineb 10. detsembri 2002. aasta kohtuotsusele British American Tobacco (Investments) ja Imperial Tobacco.³⁶ Selles kohtuasjas taotleti eelotsust tubakatoodete tootmist, esitlemist ja müüki käsitleva liidu direktiivi tõlgendamise ja õiguspärasuse kohta. Euroopa Kohus otsustas muu hulgas, et selle direktiivi artikkel 7, mis käsitles tootekirjeldusi, on kohaldatav üksnes liidus turustatavatele, mitte aga kolmandatesse riikidesse eksporditavatele sigarettidele. Taani Kuningriik juhib tähelepanu, et sellele järeldusele jõudes tugines Euroopa Kohus vaidlusaluse direktiivi kontekstile ja eesmärkidele, võttes seisukoha küsimuses, kas liidu seadusandja tahtis laiendada seda sätet ekspordile kolmandatesse riikidesse. Komisjon aga on seisukohal, et kohtuotsuse BAT kontekst oli teistsugune kui käesolevas asjas, kuna nimetatud kohtuotsuses käsitletud direktiivi eesmärk oli parandada siseturu toimimist, käesolev asi aga puudutab liidu õiguses tunnustatud intellektuaalomandiõiguste rikkumist.

55. Põhjendades oma argumenti, et liidu seadusandja pidi kolmandatesse riikidesse eksportimist, et see kuuluks määruse nr 1151/2012 reguleerimisalasse, sõnaselgelt nimetama, tugineb Taani Kuningriik ka 24. septembri 2019. aasta kohtuotsusele Google (linkide eemaldamise territoriaalne ulatus).³⁷ See kohtuasi puudutas linkide eemaldamise õiguse territoriaalset ulatust ning direktiivi 95/46³⁸ ja selle asendanud määruse 2016/679 (edaspidi „isikuandmete kaitse üldmäärus“)³⁹ võimalikke eksterritoriaalseid tagajärgi. Euroopa Kohus ei pidanud ilmseks, et liidu seadusandja oleks kavatsenud panna sellisele ettevõtjale nagu Google linkide eemaldamise kohustuse, mis ulatub liikmesriikide territooriumist kaugemale. Seetõttu ei olnud direktiivi 95/46 ega määruse 2016/679 asjakohased sätted väljaspool liitu kohaldatavad. Komisjon märgib vastuseks, et kohtuotsus Google puudutas võimalikku liidu õiguse eksterritoriaalset kohaldamist. Käesolevas

³⁴ Vt Regioonide Komitee 12. mai 2011. aasta arvamus teemal „Ambitsioonika ELi poliitika kujundamine põllumajanduse kvaliteedikavade soodustamiseks“ (ELT 2011, C 192, lk 28) (edaspidi „Regioonide Komitee arvamus“), C jagu.

³⁵ Vt käesoleva ettepaneku 34. joonealuses märkuses viidatud Regioonide Komitee arvamus, punkt 24. Kohtujuristi kursiiv.

³⁶ C-491/01, EU:C:2002:741 (edaspidi „kohtuotsus BAT“), punktid 203–217.

³⁷ C-507/17, EU:C:2019:772 (edaspidi „kohtuotsus Google“), punktid 53–65.

³⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 1995, L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355).

³⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT 2016, L 119, lk 1).

asjas aga ei püüa komisjon, nagu ta ise selgitab, kohaldada liidu õigusnorme kolmandas riigis. See kohtuasi puudutab vaid määruse nr 1151/2012 kohaldamist Euroopa Liidus endas. Seetõttu ei puutu kohtuotsus Google käesolevas asjas asjasse.

f) Vahejärelalus

56. Ükski nendest argumentidest, olenemata sellest, kas need puudutavad määruse nr 1151/2012 sõnastust, konteksti, eesmärke või seadusandlikku kujunemislugu, ei ole minu arvates määrav, et osutada ühele kahest vastanduvast tõlgendusest. Seepärast on vaja teha valik nende kahe tõlgendusraamistikute vahel ja kinnitada neid argumente, mis põhjendavad valitud tõlgendusraamistikus pakutavat lahendust.

3. Määrust nr 1151/2012 tuleb tõlgendada nii, et see keelab „ebaehtsa feta“ ekspordi kolmandatesse riikidesse

57. Nagu olen juba algul märkinud, pooldan ja teen Euroopa Kohtule ettepaneku aktsepteerida komisjoni tõlgendust, mille kohaselt on määrus nr 1151/2012 kohaldatav ka liikmesriikides valmistatud toodetele, mis on mõeldud kolmandatesse riikidesse ekspordimiseks.

58. Olen jõudnud sellele järeldusele peamiselt kahel põhjusel. Esiteks võib selline lahendus olla põhjendatav mõlemas tõlgendusraamistikus, nimelt nii selles, mis lähtub intellektuaalomandist, kui ka selles, mis lähtub kaubanduse liberaliseerimisest. Seevastu tõlgendus, mille kohaselt ei ole määrus nr 1151/2012 kohaldatav registreeritud nimetustega tähistatud toodetele, mis on mõeldud kolmandatesse riikidesse ekspordimiseks, saab toimida üksnes kaubanduse liberaliseerimisest lähtuvas tõlgendusraamistikus. Teiseks, niivõrd kuivõrd liidu seadusandja ühemõtteline tahe võib üldse eksisteerida ja olla „tuvastatav“, sobib väljapakutav tõlgendus minu arvates paremini sellega, kuidas ma saan aru liidu seadusandja kavatsusest, millel põhineb päritolunimetuste ja geograafiliste tähiste kaitse.

59. Selles osas, mis puudutab minu esimest põhjendust, on vaba kaubandus kahtlemata üks liidu õiguskorras kaitstavatest väärtustest. Kaubanduse liberaliseerimine ei olnud siiski ainus ega isegi kõige tähtsam motiveeriv jõud. Euroopa Kohus on oma praktikas juba varakult tunnustanud, et vaba kaubandusega seotud huve on vaja tasakaalustada teiste huvidega.⁴⁰ Õigusnormide kohtulik analüüs, kui teha seda kaubanduse liberaliseerimisest lähtuvas tõlgendusraamistikus, algab tõepoolest eeldusest, et kaubandustõkked on keelatud. Siiski võib tõket pidada lubatavaks, kui see on põhjendatud ja proportsionaalne muude huvidega peale kaubanduse, nagu keskkonnakaitse, tarbijakaitse või intellektuaalomandi kaitse, kui nimetada vaid mõnda.

60. Kahtlemata on päritolunimetuste ja geograafiliste tähiste kaitse kaubanduse seisukohast oluline. Hiljutiste uuringute⁴¹ kohaselt on sellel valdkonnal liidu jaoks suur majanduslik tähtsus, mis seisnes 2017. aastal rohkem kui 77 miljardi euro suuruses käibes, ja kaal, millele viitab 22% suurune osa liiduvälisest käibest. Seega loob see kaitstud päritolunimetusega toodete tootjatele olulisi kaubanduslikke võimalusi. Teisest küljest põhjustavad need võimalused, mis on loodud nende tootjate õiguste kaitse kaudu, teistele kaubandustõkkeid. Kolmandates riikides

⁴⁰ Klassikalise näitena, mida sisaldab juba 20. veebruari 1979. aasta kohtuotsus Rewe-Zentral (Cassis de Dijon) (120/78, EU:C:1979:42), on Euroopa Kohus laiendanud kaubandustõkete säilitamise võimalike põhjenduste loetelu võrreldes aluslepingutes ettenähtuga ja jätnud selle loetelu lahtiseks.

⁴¹ Vt nt Euroopa Komisjon, *Study on economic value of EU quality schemes, geographical indications (GIs) and traditional specialties guaranteed (TSGs)*, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2021.

turustatavate toodete kohta nimetuse „feta“ kasutamise keeld takistab ekspordi. Komisjoni argumentatsioon, mille kohaselt ei kujuta selline keeld endast ekspordikeeldu, kuna seda juustu saab turustada teistsuguse nimetuse all, ei muuda seda tõlgendust. Takistus kolmandatesse riikidesse eksportimisel on olemas juba siis, kui eksportimine on muudetud keerulisemaks.

61. Siiski on riigisiseste või liidu õigusaktidega tekitatud kaubandustõkked lubatud, kui need on põhjendatud. Olen Taani Kuningriigiga nõus, et tarbijakaitse rajanev põhjendus (võimaldada seda, et toote kohta antakse usaldusväärset teavet) ei vastaks juba sobivuse kriteeriumile, eriti kui need tarbijad, keda tuleb kaitsta, on siseturul. Eksporditav „ebahtne feta“ ei saa nendele tarbijatele väärteavet anda, sest nad ei ole kolmandate riikide turgudel. Seega ei saa kaubandustõket, mis tuleneb tõlgendusest, et määrus nr 1511/2012 on kohaldatav ka kolmandatesse riikidesse eksportimise suhtes, põhjendada tarbijakaitse kaalutlustega.

62. Küll aga olen arvamisel et liidu territooriumil valmistatud „ebahtsa feta“ kolmandatesse riikidesse ekspordi keeldu saab põhjendada intellektuaalomandi kaitse rajanevate põhjustega. Olgugi et liit ei saa oma õigusaktidega reguleerida kolmandate riikide turge ja seetõttu võib liidu kaitstud päritolunimetusi ohustada nendel turgudel konkurents, mida põhjustavad ebahtsad tooted, halvendab liidus valmistatud ebahtsate toodete osalemine ehtsate kaitstud päritolunimetusega toodete konkurentsipositsiooni nendel turgudel veelgi. Taanis valmistatud Taani feta juustu kolmandatesse riikidesse eksportimise keeld on liidu seadusandlike volituste kehtivusalas,⁴² samas kui näiteks Wisconsinis feta⁴³ müügi keeld Ameerika Ühendriikide turul seda ei ole. Minu arvates ei ole ebaoproportsionaalne, kui Euroopa Liit teeb endast oleneva, et liidu kaitstud päritolunimetusega toodete tootjate konkurentsipositsiooni kaitsta. Sel põhjusel ei saa kasutada liidu kaitstud päritolunimetuste kaitse puudumist kolmandate riikide turgudel argumendina väitmaks seda, et määruse nr 1151/2012 tõlgendamine nii, et see puudutab ekspordi kolmandatesse riikidesse, ei vasta proportsionaalsuse kriteeriumile, kui seda põhjendatakse intellektuaalomandi kaitsega. Seepärast näib niisugune määruse nr 1151/2012 tõlgendus, mille kohaselt on keelatud „ebahtsa feta“ eksport kolmandatesse riikidesse, põhjendatav isegi kaubanduse liberaliseerimisest lähtuvas tõlgendusraamistikus.

63. Samas – ja asudes oma teise põhjenduse juurde – olen ka arvamisel, et intellektuaalomandist lähtuvas tõlgendusraamistikus on piisavalt selgitatud seadusandja tahet määruse nr 1151/2012 vastuvõtmisel. Selles tõlgendusraamistikus on kaitstud päritolunimetuste kui intellektuaalomandiõiguste eesmärk võimaldada kaitstud päritolunimetustega toodete tootjatele ausat konkurentsi vastutasuks nende jõupingutuste eest oma toodete kvaliteedi hoidmisel ja tagamisel. See võimaldab traditsioonilistel ettevõtetel püsima jääda ja tagab turul toodete mitmekesisuse. Seega võetakse selles perspektiivis arvesse muidki huve peale majanduslike, mis on ka osa liidu kodanike arusaamast selle kohta, mis on hea elukvaliteet.⁴⁴

64. Üks liidu õiguses objektiivselt tuvastatav viide „seadusandja tahte“ on õigusakti õigusliku aluse valik. Määrus nr 1151/2012 võeti vastu kahel õiguslikul alusel: ETL artikli 43 lõige 2 ja artikkel 118. Sellest nähtub, et selle määruse peamine mõte on parandada liidu põllumajandustootjate olukorda, võimaldades intellektuaalomandi kaitset toodete suhtes, mis on

⁴² Nagu juba selgitatud, ei sea Taani Kuningriik vaidluse alla sellise pädevuse olemasolu. Ta väidab vaid, et määruse nr 1151/2012 vastuvõtmisel seda pädevust ei kasutatud.

⁴³ Nimetus on väljamõeldud.

⁴⁴ Vt sellega seoses Davies, G., „Free Movement, the Quality of Life and the Myth that the Court Balances Interests“ – Koutrakos, P. jt (toim), *Exceptions from EU Free Movement Law: Derogation, Justification and Proportionality*, Hart Publishing, Oxford, 2016, lk 214.

seotud teatavates geograafilistes piirkondades praktiseeritavate ja nendega seotud traditsiooniliste valmistusviisidega. Prantsuse keeles on sõna, mis kirjeldab seda erilist sidet toodete kvaliteedi ja geograafilise päritolu vahel: *terroir*.⁴⁵

65. Alates 1970. aastatest on liit loonud meetmete võrgustiku, millega reguleeritakse ja kaitstakse teatavat liiki tooteid, millel on päritolunimetused või geograafilised tähised, ning tingimusi, mis reguleerivad nende nimetuste ja tähiste andmist, kaitset ja seiret.⁴⁶ Peale põllumajandustoodete ja toidu hõlmavad need meetmed ka veini, kangeid alkohoolseid jooke ja aromatiseeritud veinitooteid. Määrus nr 1151/2012 on üks peamisi õigusakte selles süsteemis.⁴⁷

66. Määrusega nr 1151/2012 on kehtestatud ühtne ja ammendav süsteem põllumajandustoodete ja toidu kaitstud päritolunimetuste ja geograafiliste tähiste kaitseks.⁴⁸ Selles on ette nähtud niisuguste toodete liidu tasandil registreerimise kord, et nende kaitse oleks tagatud igas liikmesriigis.⁴⁹

67. Kaitstud päritolunimetuste ja ka teiste kaitstud geograafiliste tähiste kui ühe intellektuaalomandiõiguste liigi eripära Euroopa Liidus seisneb selles, et erinevalt muudest intellektuaalomandiõigustest, ennekõike kaubamärkidest,⁵⁰ tugineb see avalik-õiguslikele, mitte ainult eraõiguslikele täitemeetmetele.⁵¹ Just sel põhjusel kohustab määrus nr 1151/2012 liikmesriike hoidma ära või lõpetama kaitstud päritolunimetustena registreeritud nimetuste ebaseadusliku kasutamise. Avalik-õiguslike täitemeetmete kasutamist võib kontekstis, milles kaitstud päritolunimetuste kaitse liidus välja kujundati, käsitada kui vahendit, millega kaitstakse ja tagatakse aus sissetulek nendele traditsioonilistele tootjatele, kellel ei pruugi tingimata olla teadmisi (või raha) selleks, et kaitsta oma õigusi eraõiguslike õiguskaitsevahendite kaudu.

68. Seda arusaama ei ole kinnitatud kogu maailmas. Kolmandad riigid, näiteks Kanada ja Ameerika Ühendriigid, on otsustanud kaitsta toodete kvaliteeti kaubamärkide (sealhulgas kollektiivsete kaubamärkide) kaudu.⁵²

⁴⁵ Tänapäevane arusaam geograafiliste tähiste kui intellektuaalomandiõiguste kaitsest pärineb prantsuskeelsest terminist *terroir*, mis kujunes välja seoses veiniga. Seda võib jälgida tagasi kuni ajani, mil tehti katseid hoida ära pettusi Prantsusmaa veiniturul pärast seda, kui kahjurputukas *phylloxera* viinamarjaistandusi hävitas. Vt Calboli, I., „Geographical Indications between Trade, Development, Culture, and Marketing: Framing a Fair(er) System of Protection in the Global Economy?“ – Calboli, I. ja Wee Loon, N.-L. (toim), *Geographical Indications at the Crossroads of Trade, Development, and Culture: Focus on Asia-Pacific*, Cambridge University Press, Cambridge, 2017, lk 3. Vt samuti nt Chaisse, J. jt (toim), *Wine Law and Policy: From National Terroirs to a Global Market*, Brill Nijhoff, 2021; Zappalaglio, A., *The Transformation of EU Geographical Indications Law: The Present, Past and Future of the Origin Link*, Routledge, London, 2021.

⁴⁶ Vt seoses sellega 25. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus komisjon vs. nõukogu (uuesti läbi vaadatud Lissaboni kokkulepe) (C-389/15, EU:C:2017:798, punkt 15).

⁴⁷ Vt samuti nt Kireeva, I., „The new European Regulation on Quality Schemes for Agricultural Products and Foodstuffs“ – McMahon, J. A. ja Cardwell, M. N. (toim), *Research Handbook on EU Agricultural Law*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2015, lk 285; Nathon, N., „The Protection of Geographical Indications for Agricultural Products in the European Union“ – Sundara Rajan, M. T. (toim), *The Cambridge Handbook of Intellectual Property in Central and Eastern Europe*, Cambridge University Press, Cambridge, 2019, lk 349.

⁴⁸ Vt sellega seoses 8. septembri 2009. aasta kohtuotsus Budějovický Budvar (C-478/07, EU:C:2009:521, punkt 114) ja 22. detsembri 2010. aasta kohtuotsus Bayerischer Brauerbund (C-120/08, EU:C:2010:798, punkt 59).

⁴⁹ Vt sellega seoses 9. juuni 1998. aasta kohtuotsus Chiciak ja Fol (C-129/97 ja C-130/97, EU:C:1998:274, punktid 25 ja 26) ning 8. septembri 2009. aasta kohtuotsus Budějovický Budvar (C-478/07, EU:C:2009:521, punkt 107).

⁵⁰ Euroopa Kohus on samuti otsustanud, et geograafiliste tähiste ja kaubamärkide eesmärgid on erinevad. Vt 20. septembri 2017. aasta kohtuotsus The Tea Board vs. EUIPO (C-673/15 P–C-676/15 P, EU:C:2017:702, punkt 62).

⁵¹ Vt sellega seoses kohtujurist Pitruzzella ettepanek kohtuasjas Syndicat interprofessionnel de défense du fromage Morbier (C-490/19, EU:C:2020:730, punkt 29).

⁵² Selle kohta, kuidas erinevad teineteisest Euroopa Liidu ja Kanada või Ameerika Ühendriikide lähenemisviis geograafiliste tähiste kaitse suhtes, vt nt Matthews, A., „What Outcome to Expect on Geographical Indications in the TTIP Free Trade Agreement Negotiations with the United States?“ ja O'Connor, B., „The Legal Protection of GIs in TTIP: Is There an Alternative to the CETA Outcome“ – Arfini, F. (toim), *Intellectual Property Rights for Geographical Indications. What is at Stake in the TTIP?*, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne, 2016, lk 1 ja 19.

69. Liidusisesed õigusaktid ei saa reguleerida kolmandate riikide turgusid, et tagada liidu kaitstud päritolunimetuste kaitse samal tasemel nagu siseturul. See on võimalik ainult läbirääkimistega mitmepoolsel (WTO või Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni) või kahepoolsel tasandil. Seepärast võtab liit oma laiema poliitika raames, mis puudutab geograafilise päritoluga seotud toodete kaitset, rahvusvahelisel tasandil meetmeid kokkulepete sõlmimiseks, mis tagavad geograafiliste tähiste, sealhulgas kaitstud päritolunimetuste võimalikult laialdase kaitse.⁵³ Määruse nr 1151/2012 põhjendustes on selgelt viidatud liidu jõupingutustele kaitse tagamiseks ka kolmandate riikide turgudel kui poliitilisele eesmärgile.⁵⁴ Niisugune poliitika nähtub rohkem või vähem edukatest läbirääkimistest kokkulepete sõlmimiseks Kanada, Hiina, Singapuri või Ameerika Ühendriikidega,⁵⁵ aga ka liidu püüdlustest mitmepoolsel rahvusvahelisel tasandil.⁵⁶

70. Liidu jõupingutusi tagada liidu kaitstud päritolunimetustele piisav kaitse kolmandate riikide turgudel ajendab ka niisuguse kaitse suur kultuuriline ja majanduslik väärtus kohalike kogukondade jaoks.⁵⁷

71. Seega on olemas jälg liidu sammudest, mis moodustavad usaldusväärse ja sidusa liidu poliitika eesmärgiga võimalikult kõrgel tasemel kaitsta liidu tooteid, mille kvaliteedist annab tunnistust nende side teatava geograafilise piirkonnaga, mis võib suurendada nende toodete tootjate konkurentsivõimet.

72. Nimetatud poliitika räägib selle kasuks, et tõlgendada määruse nr 1151/2012 reguleerimisala kui niisugust, mis hõlmab ebaehtsate kaitstud päritolunimetustega toodete kolmandatesse riikidesse eksportimise keeldu. Nagu on osutanud Kreeka Vabariik ja Küprose Vabariik, oleks tõesti ebaloogiline, kui liit räägib kolmandate riikidega läbi rahvusvahelisi kokkuleppeid, mis kohustaksid neid võtma meetmeid selleks, et hoida ära registreeritud nimetusi ebaseaduslikult kandvate toodete tootmist, ning sallib samal ajal niisugust praktikat omaenda territooriumil seoses omaenda toodetega.

73. Samuti aitab liidus valmistatud ebaehtsate kaitstud päritolunimetusega toodete esinemine kolmandate riikide turgudel kaasa nende nimetuste tajumisele üldnimetustena. Seetõttu on liidul omakorda keerulisem tagada neile läbirääkimiste kaudu kaitse vastavatel turgudel. Määruse nr 1151/2012 artikli 13 lõikega 2, mille kohaselt ei peaks kaitstud päritolunimetused muutuma üldnimetusteks, saab tõepoolest, nagu Küprose Vabariik on välja pakkunud,⁵⁸ põhjendada seisukohta, et määrus nr 1151/2012 on kohaldatav kolmandatesse riikidesse eksportimisele.

74. Seetõttu, kui pidada silmas liidu üldist poliitikat, mille eesmärk on kaitsta kaitstud päritolunimetusi kui intellektuaalomandiõiguste eriliiki siseturul kui ka kolmandate riikide turgudel, näib määruse nr 1151/2012 tõlgendamine nii, et see keelab registreeritud nimetustega ebaseaduslikult tähistatud toodete ekspordi ka nendesse kolmandatesse riikidesse, kus seda kaitset ei ole (seni) võimaldatud, arvestatava võimalusena.

⁵³ Loetelu liidu sõlmitud asjakohastest rahvusvahelistest kokkulepetest, mis kaitsevad nimetust „feta“ kolmandates riikides, vt register GView veebis aadressil <https://ec.europa.eu>.

⁵⁴ Vt määrus nr 1151/2012, põhjendused 20 ja 27.

⁵⁵ Liit pidas edukalt läbirääkimisi nimetuse „feta“ kaitsmise üle kokkulepetes, mis sõlmiti Hiina, Kanada ja Singapurigaga. Vt käesoleva ettepaneku 53. joonealune märkus.

⁵⁶ Üksikasjalikku käsitelu vt nt Gangjee, D. S. (toim), *Research Handbook on Intellectual Property and Geographical Indications*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2016; Blakeney, M., *The Protection of Geographical Indications: Law and Practice*, teine trükk, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2019.

⁵⁷ Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta määrus (EL) 2019/1753 liidu tegevuse kohta pärast liidu ühinemist päritolunimetusi ja geograafilisi tähiseid käsitleva Lissaboni kokkuleppe Genfi redaktsiooniga (ELT 2019, L 271, lk 1), põhjendus 5.

⁵⁸ Vt käesoleva ettepaneku punkt 43.

75. Kõikidel nendel põhjendustel teen Euroopa Kohtule ettepaneku asuda seisukohale, et komisjoni esimene etteheide on põhjendatud, ja tuvastada, et Taani Kuningriik ei ole täitnud määruse nr 1151/2012 artiklist 13 tulenevaid kohustusi, kuna ta ei ole hoidnud ära ega lõpetanud nimetuse „feta“ kasutamist Taanis valmistatud juustu kohta, mis on mõeldud ekspordiks kolmandatesse riikidesse, kellega liit ei ole veel sõlminud rahvusvahelist kokkulepet, mis tagaks selle nimetuse kaitse.

B. Teine etteheide, mille kohaselt on rikutud lojaalse koostöö kohustust

76. Komisjoni väitel on Taani Kuningriik rikkunud ELL artikli 4 lõiget 3 koostoimes määruse nr 1151/2012 artikli 1 lõikega 1 ja artikliga 4. Väidetavalt seisnes see rikkumine selles, et Taani ametiasutused ei hoidnud ära ega lõpetanud feta imitatsioonide tootmist ega turustamist, mis ohustab nendes määruse nr 1151/2012 sätetes ette nähtud eesmärkide saavutamist. Peale selle väite, mis on esitatud *petitum*'is, on komisjon esitanud veel ühe väite hagiavalduse põhjenduste ja järelduste osas (kuid mitte *petitum*'is). Selle väite kohaselt on Taani Kuningriik eraldi rikkunud ELL artikli 4 lõiget 3 sellega, et ta kahjustas liidu positsiooni rahvusvahelistel läbirääkimistel seoses liidu registreeritud nimetuste kaitsega.

77. Need kaks väidet erinevad teineteisest. Minu arvates ei tule nendest väidetest teist käesolevas asjas arvesse võtta, sest komisjon ei ole lisanud seda Euroopa Kohtule esitatud *petitum*'isse. Siiski esitan sellega seoses oma arvamuse juhuks, kui Euroopa Kohus peab vajalikuks selle väite üle otsustada.

78. Taani Kuningriik väidab, et ELL artikli 4 lõiget 3 eraldi või koostoimes määruse nr 1151/2012 artikli 1 lõikega 1 ja artikliga 4 ei ole rikutud, kui võtta arvesse Euroopa Kohtu praktikat ja seda, et lahkarvamused liidu õiguse tõlgendamise üle ise ei kujuta endast liikmesriigi lojaalse koostöö kohustuse rikkumist.

1. Väide, et on rikutud ELL artikli 4 lõiget 3 koostoimes määruse nr 1151/2012 artikli 1 lõikega 1 ja artikliga 4

79. ELL artikli 4 lõike 3 kohaselt, milles väljendub lojaalse koostöö põhimõte, on liikmesriigid kohustatud võtma kõik vajalikud meetmed, et tagada liidu õiguse täielik toime ja tõhusus, ning kõrvaldama liidu õiguse rikkumise õigusvastased tagajärjed. Selline kohustus on igal asjaomase liikmesriigi asutusel tema pädevuse piires.⁵⁹

⁵⁹ Vt nt 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon vs. Sloveenia (EKP arhiiv) (C-316/19, EU:C:2020:1030, punktid 119 ja 124) ning 18. mai 2021. aasta kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ja C-397/19, EU:C:2021:393, punkt 176).

80. Rikkumismenetluste kontekstis on näiteid, mil Euroopa Kohus on leidnud, et liikmesriik on rikkunud ELL artikli 4 lõiget 3 üksi⁶⁰ või koostoimes teiste liidu õigusnormidega.⁶¹

81. Euroopa Kohus on siiski märkinud, et ELL artikli 4 lõikest 3 tuleneva üldise lojaalse koostöö kohustuse rikkumine on eraldiseisev nende konkreetsete kohustuste rikkumisest, milles lojaalse koostöö kohustus väljendub. Seetõttu saab lojaalse koostöö kohustuse rikkumise tuvastada üksnes juhul, kui see puudutab tegevusi, mis on eraldiseisvad nendest, mis kujutavad endast konkreetsete kohustuste rikkumist.⁶² Kui väidetav ELL artikli 4 lõike 3 rikkumine on seotud sama tegevusega, mis väidetav konkreetsemate liidu õiguse sätete rikkumine, piisab hinnangu andmisest nende konkreetsete sätete alusel.⁶³

82. Käesolevas asjas näib mulle, et teine etteheide, mille kohaselt väidetakse olevat rikutud ELL artikli 4 lõiget 3 koostoimes määruse nr 1151/2012 artikli 1 lõikega 1 ja artikliga 4, puudutab sisuliselt sama teemat ja tegevust kui see, mida väidetakse esimeses etteheites seoses määruse nr 1151/2012 artiklist 13 tulenevate konkreetsete kohustuste väidetava rikkumisega. See tuleneb samast lahkaramusest, mis puudutab määruse nr 1151/2012 territoriaalse kohaldamisala tõlgendamist ning sedasama Taani ametiasutuste tegevust, milles nad ei hoidnud ära ega lõpetanud feta imitatsioonide tootmist ega turustamist. Nimelt, nagu on märkinud Taani Kuningriik, võimaldavad Taani ametiasutused toota ja turustada feta imitatsioone Taani Kuningriigi tõlgenduse tõttu selle kohta, mis kujutab endast ebaseaduslikku kasutamist määruse nr 1151/2012 artikli 13 lõike 3 tähenduses. Seega tuleb käesoleva ettepaneku punktis 81 viidatud Euroopa Kohtu praktika põhjal asuda seisukohale, et teise etteheite kohta ei ole Euroopa Kohtul vaja otsust teha.

83. Minu arvates on Euroopa Kohtu praktilal, mille kohaselt liidu õigusest tuleneva konkreetse kohustuse rikkumine ei tähenda ühtaegu lojaalse koostöö kohustuse rikkumist, oluline põhjus. See põhjus tuleneb rikkumismenetluse eesmärgist ja kohtulikest vaidluste lahendamise viisidest üldisemalt. ELTL artiklis 258 ette nähtud menetlus liikmesriigi kohustuste täitmata jätmise tuvastamiseks võimaldab kindlaks määrata liikmesriikide kohustused juhul, kui üht ja sama õigusnormi tõlgendatakse erinevalt. Niisugustes olukordades, kui on tegu õigusnormi tähendust puudutava vaidlusega, milles komisjonil on üks, liikmesriigil aga teistsugune arusaam, saab Euroopa Kohus niisuguse tõlgendusvaidluse rikkumismenetluse abil lahendada. Seda on kohtupraktikas tunnustatud.⁶⁴

⁶⁰ Vt nt 31. oktoobri 2019. aasta kohtuotsused komisjon vs. Ühendkuningriik (C-391/17, EU:C:2019:919) ja komisjon vs. Madalmaad (C-395/17, EU:C:2019:918). Nendes kahes kohtuasjas asus Euroopa Kohus seisukohale, et ELL artikli 4 lõike 3 rikkumine seisnes selles, et asjaomased liikmesriigid keeldusid hüvitamast liidu tavapärase omavahendite kahju, mis tekkis asjaomaste liikmesriikide vastutuse alla kuuluvate ülemeremaade ja -territooriumide valitsuste otsustest. Teine olukord, kus Euroopa Kohus on tuvastanud iseseisva ELL artikli 4 lõike 3 rikkumise, oli niisugune, kus liikmesriik ei andnud kohtueelses rikkumismenetluses komisjonile vajalikku teavet. Vt nt 2. septembri 2021. aasta kohtuotsus komisjon vs. Rootsi (reoveepuhastid) (C-22/20, EU:C:2021:669, punkt 149) ja 8. märtsi 2022. aasta kohtuotsus komisjon vs. Ühendkuningriik (võitlus väärtuse alahindamises seisnevate pettuste vastu) (C-213/19, EU:C:2022:167, punkt 598).

⁶¹ Klassikalise näitena vt 9. detsembri 1997. aasta kohtuotsus komisjon vs. Prantsusmaa (C-265/95, EU:C:1997:595) (millele on harilikult viidatud kui kohtuasjale „Hispaania maasikad“, milles Euroopa Kohus tuvastas, et Prantsuse Vabariik on jätnud täitmata oma kohustused, mis tulenevad liidu vaba liikumise eeskirjadest koostoimes normidega, mida nüüd sisaldab ELL artikli 4 lõige 3, ja vastavalt põllumajandustoodete ühisele turukorraldusele, kui ta jättis võtmata kõik vajalikud ja proportsionaalsed meetmed selleks, et hoida ära puu- ja kõõviljude vaba liikumise takistamine füüsiliste isikute tegevuse tõttu).

⁶² Vt nt 15. novembri 2005. aasta kohtuotsus komisjon vs. Taani (C-392/02, EU:C:2005:683, punkt 69) ja 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon vs. Sloveenia (EKP arhiiv) (C-316/19, EU:C:2020:1030, punkt 121).

⁶³ Vt nt 30. mai 2006. aasta kohtuotsus komisjon vs. Iirimaa (C-459/03, EU:C:2006:345, punktid 168–182) ja 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon vs. Sloveenia (EKP arhiiv) (C-316/19, EU:C:2020:1030, punktid 122–129).

⁶⁴ Vt nt 14. detsembri 1971. aasta kohtuotsus komisjon vs. Prantsusmaa (7/71, EU:C:1971:121, punkt 49) ja 11. septembri 2014. aasta kohtuotsus komisjon vs. Saksamaa (C-525/12, EU:C:2014:2202, punkt 24).

84. Seepärast olen nõus Taani Kuningriigi esitatud argumentidega, et ei saa tuvastada, et liikmesriik on rikkunud ELL artikli 4 lõiget 3 sellega, et ta ei nõustu komisjoniga liidu õiguse sätete tõlgendamise küsimuses, nagu käesolevas asjas. See, et liikmesriigil on liidu õigusest teistsugune arusaam kui komisjonil, ei kujuta ise endast lojaalse koostöö kohustuse rikkumist selle liikmesriigi poolt.

85. Kui see nii oleks, oleks selline olukord ohtlik, sest see võib takistada liidu õiguse tõlgendamisega seotud vaidluste lahendamist Euroopa Kohtus. Lahkarvamused seaduse tähenduse üle on iga õigussüsteemi osa. Õigusriigi põhimõttel rajanevates süsteemides lahendatakse sellised vaidlused nii, et kohtutele antakse õigus öelda, milline on õiguse tähendus. Kui asuda seisukohale, et liikmesriigid on rikkunud lojaalse koostöö kohustust sellega, et neil on õigusest erinevad arusaamad, oleks see vastuolus jõupingutustega, mille eesmärk on tagada niisuguste erimeelsuste lahendamine kohtumenetluses. Liberaalses demokraatias peab saama õiguse tähendust vaidlustada, ning isikut, kelle arusaama kohus ei toeta, ei saa pidada õigussüsteemile ebalojaalseks pelgalt seetõttu, et ta „eksis“. Olukord oleks teistsugune, kui liikmesriik jätkaks ka pärast seda, kui Euroopa Kohus on õigust oma otsuses tõlgendanud, selle õiguse kohaldamist vastuolus selle otsusega.

86. Sellega seoses ei tohi unustada, et sisuliselt tuleneb käesolevas asjas tekkinud vaidlus komisjoni ja Taani Kuningriigi vahelisest erimeelsusest määruse nr 1151/2012 artikli 13 tõlgendamise küsimuses. Eri meelt ollakse selles, kas seda määrust saab tõlgendada nii, et see on kohaldatav kolmandatesse riikidesse eksporditavatele toodetele. Väljaspool vaidlusalust määruse nr 1151/2012 kohaldamise valdkonda on Taani ametiasutused Euroopa Kohtule teatanud (ja komisjon ei ole sellele vastu vaieldnud), et nad viivad asjakohased rakendusmeetmed siseturu suhtes ellu. Nad ei rakenda niisuguseid meetmeid vaid kolmandatesse riikidesse ekspordimise korral (niivõrd kui võrd puudub liiduga sõlmitud rahvusvaheline kokkulepe), sest nad on seisukohal, et niisugune eksport ei ole määruse nr 1151/2012 sätete kohaldamisalas. Nendel asjaoludel ei kujuta määruse alternatiivne tõlgendus, mille on esitanud Taani Kuningriik, iseenesest niisugust käitumist, mis kujutaks endast artikli 4 lõikes 3 sätestatud lojaalse koostöö põhimõtte rikkumist.

87. Võib lisada, et käesoleva juhtumi asjaolud ei ole võrreldavad nendega, mille põhjal tehti 19. veebruari 1991. aasta kohtuotsus komisjon vs. Belgia,⁶⁵ millele on viidanud komisjon. Selles kohtuasjas heideti ette, et liikmesriik on keeldunud andmast komisjonile teavet, ning liikmesriik täitis oma kohustused üksnes seepeale, et otseselt ähvardati pöörduda Euroopa Kohtusse, ja rikkus neid niipea, kui oht näis olevat möödunud. Komisjon ei ole tõendanud, et Taani Kuningriik on pannud käesoleval juhul toime sedasorti tahtlikke tegusid või tegevusetust.

88. Seepärast ei saa nõustuda etteheitega, et Taani Kuningriik rikkus ELL artikli 4 lõiget 3, sest ta ei tegutsenud vastavalt määruse nr 1151/2012 eesmärkidele, mida ta käsitab teisiti.

2. Ainult ELL artikli 4 lõike 3 väidetav rikkumine

89. Komisjon väidab, et Taani Kuningriik on samuti rikkunud ELL artikli 4 lõiget 3 sellega, et nõrgendas liidu positsiooni rahvusvahelistel läbirääkimistel, mis puudutasid registreeritud nimetuste kaitset.

⁶⁵ C-374/89, EU:C:1991:60, punktid 12–16.

90. Nagu on rõhutanud teadlased, on lojaalse koostöö kohustusel⁶⁶ Euroopa Liidu välissuhete kontekstis tõepoolest eriline tähtsus.

91. See kajastub ka mitmes kohtuotsuses, mille Euroopa Kohus on teinud rikkumismenetlustes.

92. Näiteks leidis Euroopa Kohus 12. veebruari 2009. aasta kohtuotsuses komisjon vs. Kreeka⁶⁷, et Kreeka Vabariik on rikkunud liidu õigusest, sealhulgas ELL artikli 4 lõikest 3 tulenevaid kohustusi sellega, et tegi ettepaneku rahvusvahelisele organisatsioonile, kes algatas menetluse, mis võis viia uute eeskirjade vastuvõtmiseni, mis oleksid tõenäoliselt mõjutanud liidu õiguse sätteid, ja tegutses niisiis individuaalselt valdkonnas, kus Euroopa Liidul on ainuvälispädevus.

93. Euroopa Kohus otsustas 20. aprilli 2010. aasta kohtuotsuses komisjon vs. Rootsi⁶⁸, et Rootsi Kuningriik rikkus ELL artikli 4 lõiget 3 sellega, et tegi ühepoolset ettepaneku omistada teatav sisu rahvusvahelise konventsiooni lisale valdkonnas, kus pädevus on jagatud. Seda tehes eraldus nimetatud liikmesriik nõukogus kokku lepitud ühisest strateegiast ja sellel olid liidu jaoks tagajärjed.

94. Samuti tuvastas Euroopa Kohus 27. märtsi 2019. aasta kohtuotsuses komisjon vs. Saksamaa,⁶⁹ et Saksamaa Liitvabariik on jätnud täitmata oma kohustused, mis tulenesid teatavast liidu otsusest ja ELL artikli 4 lõikest 3, kuna ta hääletas selles otsuses sõnastatud liidu seisukoha vastu ning väljendas avalikult vastuseisu sellele seisukohale ja selles ette nähtud hääleõiguse kasutamise korrale. Muu hulgas asus Euroopa Kohus seisukohale, et oma tegevusega distantseerus see liikmesriik nimetatud otsuses ette nähtud liidu seisukohast, mistõttu tekkis oht kahjustada liidu läbirääkimisvõimalusi asjaomase rahvusvahelise konventsiooni raames.

95. Käesolevas asjas aga ei ole Euroopa Kohtule esitatud teavet selle kohta, et Taani Kuningriik on püüdnud kahjusta liidu läbirääkimisi registreeritud nimede kaitse kohta rahvusvahelisel (mitmevõi kahepoolisel) tasandil. Euroopa Kohtu praktika, millele on viidatud käesoleva ettepaneku punktides 92–94, erineb käesolevast asjast. Muu hulgas ei ole tõendatud, et Taani Kuningriik on võtnud rahvusvaheliselt või rahvusvahelise läbirääkimistega seoses konkreetseid meetmeid, mis on vastuolus liidu kokkulepitud seisukohaga.

96. Neid põhjusi arvesse võttes tuleb komisjoni teine etteheide tagasi lükata.

VI. Kohtukulud

97. Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 lõike 1 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Artikli 138 lõike 3 esimese lause kohaselt võib Euroopa Kohus siiski jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks. Kuna nii komisjon kui ka Taani Kuningriik on kohtuvaidluse osaliselt kaotanud, tuleb kohtukulud jätta nende endi kanda.

⁶⁶ Vt nt De Baere, G. ja Roes, T., „EU loyalty as good faith“, *International & Comparative Law Quarterly*, 64. kd, 2015, lk 829; Cremona, M. (toim), *Structural Principles in EU External Relations Law*, Hart, 2018; Van Elsuwege, P., „The Duty of Sincere Cooperation and Its Implications for Autonomous Member State Action in the Field of External Relations“ – Varju, M. (toim), *Between Compliance and Particularism: Member State Interests and European Union Law*, Springer, Cham, 2019, lk 283; Eckes, C., „Disciplining Member States: EU Loyalty in External Relations“, *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*, 22. kd, 2020, lk 85.

⁶⁷ C-45/07, EU:C:2009:81.

⁶⁸ C-246/07, EU:C:2010:203.

⁶⁹ C-620/16, EU:C:2019:256.

98. Samuti kannavad menetlusse astunud liikmesriigid Euroopa Kohtu kodukorra artikli 140 lõike 1 kohaselt oma kohtukulud ise. Järelikult tuleb Kreeka Vabariigi ja Küprose Vabariigi kohtukulud jätta nende endi kanda.

VII. Ettepanek

99. Eeltoodud kaalutlustel teen Euroopa Kohtule ettepaneku:

1. Tuvastada, et Taani Kuningriik on jätnud täitmata oma kohustused, mis tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. novembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1151/2012 põllumajandustoodete ja toidu kvaliteedikavade kohta artiklist 13, sellega, et ta ei ole hoidnud ära ega lõpetanud registreeritud nimetuse „feta“ kasutamist Taani tootjate poolt kolmandatesse riikidesse ekspordimiseks mõeldud juustu kohta.
2. Jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata.
3. Jätta Euroopa Komisjoni ja Taani Kuningriigi kohtukulud nende endi kanda.
4. Jätta Kreeka Vabariigi ja Küprose Vabariigi kohtukulud nende endi kanda.